

Asia: 1/41/2016

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietinnöstä ja työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi tietosuojalaiksi

1 luku. Yleiset säännökset

Yleiset kommentit

Ei kommentoitavaa.

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Journalistiliitto ry (SJL) suhtautuu 1 luvun muotoiluun myönteisesti.

2 luku. Käsittelyn oikeusperuste eräissä tapauksissa

Yleiset kommentit käsittelyn lainmukaisuutta koskevasta 3 §:stä.

Säännös edistää julkisuusperiaatteen toteutumista ja SJL suhtautuu muotoiluun myönteisesti.

Yleiset kommentit erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta 5 §:stä ja rikostuomioita ja rikkomuksia koskevasta 6 §:stä.

Säädökset eivät vaikuta SJL:n jäsenten toimintaan, joten ei kommentoitavaa.

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavan ikärajan tulisi olla:

15 vuotta

Ikärajaa koskevat perustelut

15 vuoden ikärajaa sovelletaan myös monessa muussa kansallisessa säännöksessä.

3 luku. Valvontaviranomainen

Yleiset kommentit suullista käsittelyä seuraamuslautakunnassa koskevasta 16 §:stä

SJL suhtautuu myönteisesti esitettyyn suulliseen käsittelyn mahdollisuuteen seuraamuslautakunnassa.

Muut yleiset kommentit valvontaviranomaista koskevasta 3 luvusta.

Suomen Journalistiliitto ry korostaa tarvetta huomioida journalistisen tietojen käsittelyn erityispiirteet ja rooli sananvapauden toteutumisessa. SJL pitää tärkeänä korostaa, että valvontaviranomaisen valtuuksia määritettäessä varmistetaan, ettei luoda mekanismeja, joilla sananvapauden ydinalueelle kuuluvaa ilmaisunvapautta rajoitetaan. On vältettävä sellaisen tilanteen mahdollistumista, jossa valvontaviranomaisella on mahdollisuus estää journalistista organisaatiota käsittelemästä tietoa journalistiseen tarkoitukseen.

4 luku. Oikeusturva ja seuraamukset

Yleiset kommentit käsittelyn viivästymistä koskevasta 23 §:stä.

Ei kommentoitavaa.

Tulisiko yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan mukaisia hallinnollisia sakkoja voida kohdistaa myös viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin?

kyllä

Perustelut

Suomen Journalistiliiton mukaan ei ole perusteltua asettaa julkisen sektorin toimijoita yksityisiä oikeushenkilöitä parempaan asemaan.

Mikäli vastaus hallinnollisten sakkojen kohdistamista viranomaisiin koskevaan kysymykseen on ei, pyydetään esittämään näkemys vaihtoehtoisesta seuraamusjärjestelmästä.

-

Muut yleiset kommentit oikeusturvaa ja seuraamuksia koskevasta 4 luvusta.

Koska tietosuoja-asetuksen hallinnolliset sakot rinnastuvat rikosoikeudellisiin seuraamuksiin, SJL pitää tärkeänä, että menettelyssä turvataan riittävät oikeusturvatakeet. Esityksessä tämä vaikuttaa toteutuvan, ja SJL suhtautuu 4 lukuun myönteisesti.

5 luku. Tietojenkäsittelyn erityistilanteet

Yleiset kommentit henkilötietojen käsittelyä journalistisia, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten koskevasta 27 §:stä.

Suomen Journalistiliitto pitää ehdotuksen 27 §:n säätämiä poikkeuksia kattavina ja suhtautuu pykälään pääosin myönteisesti. SJL kuitenkin katsoo, että myös artikloihin 30, 37 ja 38 tulee säätää kansalliset poikkeukset. 27 § mahdollistaa tehokkaasti henkilötietojen keräämisen ja käsittelyn journalistisiin tarkoituksiin, ja myös tällaisten journalististen rekisterien sekä niihin liittyvien journalististen projektien pitämiseen toimitusten sisäisenä tietona, sillä rekisteröidyllä ei ole oikeutta saada tällaisissa tilanteissa henkilötietojensa tietoa henkilötietojensa käsittelystä tai oikeutta estää käsittelyä. Sääntely vastaa pääosin nykytilaa.

Journalistiliitto pitää valvontaviranomaisen toimivaltuuksiin ehdotuksessa esitettyjä rajoituksia perusteltuina. Tietosuoja-asetus antaa valvontaviranomaiselle nykytilaan verrattuna laajat oikeuden

valvoa tietosuojan toteutumista. Journalistisia tarkoituksia varten suoritettavaa henkilötietojen käsittelyä voitaisiin ilman ehdotettuja rajoituksia viranomaisten toimesta rajoittaa tavalla, joka ei ole sananvapauden toteutumisen kannalta hyväksyttävää.

Nyt ehdotetun mukaisesti journalistisen toimijan ei tarvitse kuulla valvontaviranomaista ennen korkean riskin käsittelyn aloittamista. Valvontaviranomainen ei myöskään ole oikeutta asettaa journalistista toimijaa käsittelykieltoon. Ehdotettu sääntely vastaa pitkälti nykytilaa ja suojaa sananvapauden keskeistä sisältöä.

Yleiset kommentit tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaa käsittelyä koskevista poikkeuksista ja suojaustoimista

Ei kommentoitavaa.

Muut yleiset kommentit tietojenkäsittelyn erityistilanteita koskevasta 5 luvusta.

Ehdotuksessa on huomioitu Journalistiliiton aiemmat kommentit (Lausunto tietosuojasetuksen 85 artiklan perusteella säädettävistä poikkeuksista, 9.2.2017) liittyen artikloihin 25 (Sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuojaja: Sisäänrakennetun tietosuojan periaate edellyttää, että tietosuojaperiaatteet otetaan osaksi henkilötietojen käsittelyä niiden kaikissa vaiheissa. Oletusarvoisen tietosuojan periaate merkitsee, että rekisterinpitäjän tulee käsitellä

vain käsittelyn kunkin erityisen tarkoituksen kannalta tarpeellisia henkilötietoja.) ja 39 (Tietosuojavastaavan tehtävät: Tietosuojavastaavan tehtävänä on toimia valvontaviranomaisen sekä rekisteröityjen yhteyspisteenä henkilötietojen käsittelyyn liittyvissä kysymyksissä. Tietosuojavastaava ei kuitenkaan ole vastuussa henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta vaan vastuu kuuluu edelleen organisaation johdolle.), ja niistä esitetään säädettäväksi kansallisia poikkeuksia. Koska artikloja kuitenkin sovelletaan soveltuvin osin, on tärkeää, että journalistisen työn erityispiirteet huomioidaan riittävän hyvin.

Ehdotuksen teksti on tältä osin pääosin tyydyttävä, mutta toisin kuin ehdotuksessa esitetään, myös 30, 37 ja 38 artikloista on tehtävä kansalliset poikkeukset:

30 artikla (Seloste käsittelytoiminnasta: Tietosuojasetuksen mukaan rekisterinpitäjien ja henkilötietojen käsittelijöiden on pääsääntöisesti ylläpidettävä selostetta sen vastuulla olevista käsittelytoimista, jotta voidaan osoittaa, että ne ovat asetuksen mukaisia. Selosteen on oltava kirjallisessa muodossa ja se on pyydettäessä toimitettava viranomaiselle.) on ongelmallinen journalistisen alan erityispiirteiden takia. Perinteiset tiedotusvälineet eivät

yksinomaan tuota journalistista aineistoa. Journalistista työtä voidaan tehdä esimerkiksi blogin tai videopalvelun välityksellä. Aineiston tuottajana voi toimia itsensä työllistäjä tai verokortilla toimiva yksityisyrittäjä, jolla ei välttämättä ole rekisteröityä yritystä, toimipistettä tai verkkosivuja.

Journalistiliiton jäsenenä on noin 1700 freelance-journalistia (toimittajia, valokuvaajia, graafikkoja), jotka luovat säännönmukaisesti pienimuotoisia henkilörekistereitä toimituksellisessa työssä, esimerkiksi haastateltavista. Henkilötietolain toimituksellista tarkoitusta koskevaa poikkeusta sovelletaan nykyisin freelance-journalisteihin.

Tällä hetkellä heillä ei ole velvollisuutta laatia henkilötietolain 10 § tarkoitettua rekisteriselostetta toimitukselliseen aineistoon.

Perinteisellä tiedotusvälineellä saattaa olla asiakasrekistereitä, mutta freelance-journalisteilta ei voi kohtuudella edellyttää rekisteriselosteen laatimista. Rekisteriselosteen laatimisen laiminlyönti on kriminalisoitu henkilötietolaissa.

Kysymyksessä olisi freelance-journalisteille hallinnollinen taakka eikä varmuutta ole siitä, missä rekisteriseloste olisi esimerkiksi pidettävä nähtävillä ja miten siitä olisi annettava tieto.

Journalistiliitto ehdottaa, että nykytilan säilyttämiseksi artikla 30 tehdään kansallinen poikkeus, joka ottaisi huomioon palkansaaja-asemaan rinnastuvat freelance-journalistit.

37 (Tietosuojavastaavan nimittäminen: Rekisterinpitäjien ja henkilötietojen käsittelijöiden on varmistuttava siitä, onko organisaation nimettävä tietosuojavastaava) ja 38 (Tietosuojavastaavan asema: Tietosuojavastaavan on oltava riippumaton eikä hän saa ottaa vastaan ohjeita tehtäviensä hoitamisen yhteydessä. Tietosuojavastaava on otettava mukaan henkilötietojen suojaa koskevien kysymysten käsittelyyn.) artiklat eivät ehdotuksen mukaan

kuulu kansallisen poikkeuksen piiriin. Journalistiliiton kannan mukaan tietosuojavastaavan nimeämisvelvollisuudesta tulisi säätää kansallinen poikkeus. Asetuksen mukaan tietosuojavastaava on nimitettävä, jos henkilötietojen käsittelijän ydintehtävät muodostuvat käsittelytoimista, jotka luonteensa ja/tai tarkoituksensa vuoksi edellyttävät laajamittaista rekisteröityjen säännöllistä tai järjestelmällistä seurantaa.

Asetuksen perusteella on mahdotonta arvioida, kuuluvatko tietyt julkisuuden henkilöitä seuraavat tiedotusvälineet tai freelance-journalistit tietosuojavastaavan nimeämisvelvollisuuden piiriin. Asetuksen 38–39 artikloissa tietosuojavastaavalle on turvattu erityisoikeuksia muun muassa: hänelle on turvattava riittävät resurssit ja yksinomainen päätäntävalta tietosuojaan liittyvistä asioista.

Monet tiedotusvälineet seuraavat rikostuomioita ja monessa toimituksessa on käytössä esimerkiksi sähköinen tietokanta vallankäyttäjien rikoshistoriatiedoista. Lisäksi tuomioistuimien ja paikallispoliisien asialistoja pyydetään säännönmukaisesti eri tiedotusvälineistä.

Lukuisalla tiedotusvälineellä olisi tietosuojavastaavan nimeämisvelvoite asetuksen perusteella. Tämä on ongelmallinen sananvapauden ja lähdesuojan kannalta.

Lähtökohtaisesti säännöllisesti julkaistavaan verkkomediaan sovelletaan lakia sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä ("sananvapauslaki"). Lain mukaan julkaisulla tulee olla vastaava toimittaja, jolla on vastuu verkkojulkaisun sisällöstä. Sananvapauslaki on tekniikkaneutraali, joten lakia voidaan soveltaa blogeihin ja muihin säännöllisesti julkaistaviin julkaisuihin pois lukien yksityishenkilön verkkosivut. Vastaava toimittaja johtaa toimituksellista työtä ja määrittää lehden linjan. Lisäksi vastaava toimittaja valvoo yleensä lähdesuojan noudattamista.

Olisi ongelmallista, jos tietosuojavastaava voisi päättää esimerkiksi journalistisen työn lähdemateriaalin käyttämisestä tai tuhoamisesta sekä ohjeistuksen laatimisesta. Tietosuojavastaavan tulisi valvoa sitä, ettei lähdesuojan alaista materiaalia toimitettaisi tietosuojaviranomaisille tai muille tahoille.

Koska sananvapauslaissa on säädetty päätoimittajan vastuusta, on ongelmallista, jos joku kolmas osapuoli voisi puuttua toimituksellisen lähdemateriaalin käyttämiseen tai perinteisesti päätoimittajan vastuulle kuuluvista asioista. Tämä voisi johtaa konflikteihin suurissa mediataloissa hallinnollisen ja journalistisen työn välillä ja rajoittaa sananvapautta.

Lopuksi Journalistiliitto painottaa, että journalistinen työ tulee määritellä laajasti kansallisessa lainsäädännössä, jotta säädettävillä poikkeuksilla saavutetaan 85 artiklan tarkoitus eli oikeus sananvapauteen ja tiedonvälityksen vapauteen.

Laki rikoslain 38 luvun 9 §:n ja 10 §:n 3 momentin muuttamisesta

Yleiset kommentit tietosuojarikosta koskevasta 9 §:stä.

Ei kommentoitavaa.

Muut mahdolliset kommentit

Muita huomioita työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta hallituksen esitykseksi

Suomen Journalistiliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietinnöstä ja työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi tietosuoja-laiksi. Ehdotuksessa on tunnustettu oikein median erityinen rooli yhteiskunnassa ja pääosa ehdotuksen sisällöstä on kannatettavaa.

Tietosuoja-asetuksen (vrt. henkilötietolaki) noudattamista on tehostettu sanktioilla ja tietosuojavaltuutetulle on luotu laajemmat tiedonsaantioikeudet. Journalistiliitto korostaa, että tällaisessa tilanteessa valmisteltavassa kansallisessa lainsäädännössä on huomioitava tarkemmin henkilötietojen käyttö journalistiseen tarkoitukseen.

Journalistiliitto pitää tärkeänä sitä, että tietosuoja-asetuksen pohjalta valmisteltavassa kansallisessa lainsäädännössä taataan toimitukselliseen käyttöön samat oikeudet ja velvollisuudet kuin nykyisessä henkilötietolaissa.

Savolainen Petri
Suomen Journalistiliitto ry

Hallamaa Hannu
Suomen Journalistiliitto ry